

ΜΕΛΕΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ - Ο ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Γενικά

Πλάγιο λόγο έχουμε όταν τα λόγια ή τις σκέψεις κάποιου δεν τα πληροφορούμαστε όπως ακριβώς τα είπε ή τα σκέφτηκε, αλλά μας ανακοινώνονται εξαρτημένα από ένα ρήμα λεκτικό, δοξαστικό, κελευστικό, προτρεπτικό ή ερωτηματικό (dico, sentio, rogo κτλ.) και τροποποιημένα (ως προς τις εγκλίσεις, τους χρόνους, τις αντωνυμίες και ορισμένα επιρρήματα).

Ένας γενικός κανόνας της λατινικής γλώσσας, που αφορά στις εγκλίσεις, είναι ότι στον πλάγιο λόγο υπάρχει πάντα ή **υποτακτική** ή **απαρέμφατο**. (Στα αρχαία ελληνικά έχουμε οριστική, υποτακτική, ευκτική ή απαρέμφατο).

Για να παρακολουθήσουμε την τροπή του ευθέος λόγου σε πλάγιο, θα διακρίνουμε τις προτάσεις ως προς το περιεχόμενό τους:

Ευθύς	Πλάγιος
Κύρια πρόταση κρίσεως	Ειδικό απαρέμφατο
Κύρια πρόταση επιθυμίας	Δευτερεύουσα βουλητική Τελικό απαρέμφατο
Κύρια ευθεία ερώτηση	Πλάγια ερώτηση
Δευτερεύουσα πρόταση (οριστική)	Δευτερεύουσα πρόταση (υποτακτική)
Δευτερεύουσα πρόταση (υποτακτική)	Δευτερεύουσα πρόταση (υποτακτική)

Επίσης, αλλαγές στην τροπή του ευθέος λόγου σε πλάγιο και αντίστροφα παρατηρούνται και στις προσωπικές, κτητικές και δεικτικές αντωνυμίες, όπως επίσης και στα χρονικά και τοπικά επιρρήματα:

Ευθύς	Πλάγιος
ego	se (ipse) ¹
meus	suus (ipsius)
tu	ille
tuus	illius
hic, iste	ille, is
nunc	tunc, tum
hodie	illo die
cras	postero die
hic	ibi

Σημείωση 1: στη μετατροπή από πλάγιο σε ευθύ λόγο δεν είναι απαραίτητη η μετατροπή των αντωνυμιών του γ' προσώπου ille, is σε hic, iste (σύμφωνα με το σχολικό εγχειρίδιο *Λατινικά (Βιβλίο του Καθηγητή)*).

π.χ.

{...} praecepit ut eam postero die repente in eum locum emitteret, in quo ipse cum amicis futurus esset.

{...} praecepit ut eam postero die repente in eum locum emitteret, in quo ipse cum amicis futurus esset.

“ Hanc/eam cras repente in hunc/eum locum emitte, in quo ego cum amicis ero”.

“ Hanc/eam cras repente in hunc/eum locum emitte, in quo ego cum amicis ero”.

¹ Χρησιμοποιούμε το se όταν τρέπουμε μια πρόταση σε απαρέμφατο στον πλάγιο λόγο, ενώ το ipse όταν τη μετατρέπουμε σε δευτερεύουσα πρόταση.

Σημείωση 2: Προσέχουμε ότι η κλητική προσφώνηση του ευθέος λόγου στον πλάγιο λόγο τρέπεται σε αντικείμενο του ρήματος εξάρτησης.

π.χ.

Ε.Λ. «ego, **pater**, cana esse malo» (μάθημα 47)

Π.Λ. Iulia respondit **patri** se canam esse malle

Σημείωση 3: Τα ρήματα dico, impero, narro, persuadeo, praecipio, respondeo, scribo συντάσσονται με δοτική, ενώ τα υπόλοιπα ρήματα που συναντούμε στα κείμενα [(ad)hortor, (ad)moneo, doceo, incito, instituo, interrogo, iubeo, oro, rogo] με αιτιατική.

Ας παρακολουθήσουμε αναλυτικά τις μεταβολές που παρουσιάζονται κατά την τροπή του ευθέος λόγου σε πλάγιο και αντίστροφα, στις κύριες προτάσεις κρίσεως και επιθυμίας, στις ευθείες ερωτήσεις αλλά και στις δευτερεύουσες προτάσεις:

α. Κύριες προτάσεις κρίσεως

Οι κύριες προτάσεις **κρίσεως** εκφέρονται με **Οριστική** και τρέπονται στον πλάγιο λόγο σε **ειδικό απαρέμφατο**, εξαρτώμενο από λεκτικό (dico, narro), δοξαστικό, γνωστικό (scio, cognosco) ή αισθητικό ρήμα (audio, sentio):

Κύριες προτάσεις κρίσεως → ειδικό απαρέμφατο

Συγκεκριμένα:

Οριστική Ενεστώτα → ειδικό απαρέμφατο Ενεστώτα

Οριστική Παρατατικού², Παρακειμένου, Υπερσυντελικού → ειδικό απαρέμφατο Παρακειμένου

Οριστική Μέλλοντα → ειδικό απαρέμφατο Μέλλοντα

Παρατηρήσεις:

1. Το **υποκείμενο** του ειδικού **απαρεμφάτου** και οι ομοιόπρωτοι σε αυτό προσδιορισμοί μπαίνουν πάντα σε πτώση **αιτιατική** όταν εξαρτώνται από ενεργητικό ρήμα, ακόμα και σε περίπτωση

² E.C.Woodcock, *A New Latin Syntax* (1959:) , Β. Φυντίκογλου & Χ.Τσίτσιου- Χελιδόνη, *Lingua Latina*, (2015:307)

ταυτοπροσωπίας, οπότε έχουμε λατινισμό (**se**) - και δεν παραλείπονται ποτέ.

(Η μόνη περίπτωση κατά την οποία το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου τίθεται σε ονομαστική είναι όταν εξαρτάται από λεκτικό ή δοξαστικό ρήμα παθητικής φωνής σε περίπτωση ταυτοπροσωπίας, όταν δηλαδή αίρεται ο λατινισμός.)

2. Κατά την τροπή του ευθέος λόγου σε πλάγιο δεν λαμβάνεται υπ' όψιν ο χρόνος του ρήματος εξάρτησης.

π.χ.

Ευθύς λόγος → Πλάγιος λόγος

“Domi satis salutationum talium **audio**.” (29) → Caesar dicit/dixit domi satis salutationum talium **se audire**.

“Bene **quievit**, libenter cibum **sumpsit**.” (puer) (23) → Arria respondet/respondebat marito **puerum bene quievisse**, libenter cibum **sumpsisse**.

“Aegrotabat Caecina Paetus, maritus Arriae, aegrotabat et filius.” (23) → Plinius tradit/ tradidit Caecinam Paetum, maritum Arriae, aegrotavisse, aegrotavisse. et filium.

“**Hostes discedent**.” → Is dicit /dixit **hostes** (αιτιατική) **discessuros esse**.

Πλάγιος λόγος → Ευθύς λόγος

Arria **vivere** simulabat **filium**. (23) → “**Filius vivit**.”

Semper meminero **urbem Romam et Italiam** a Mario **conservatam esse**. (40) → “**Urbs Roma et Italia** a Mario **conservata est**”.

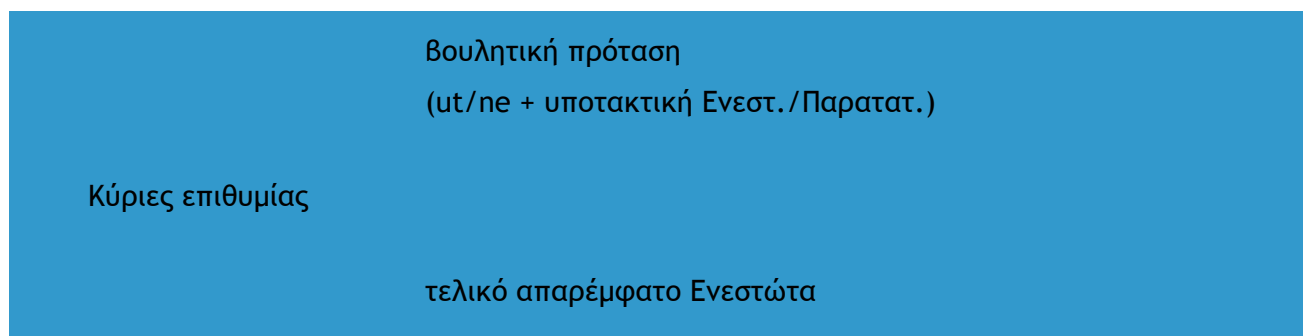
In litteris scribit **se** cum legionibus celeriter **adfore**. (45) → “ (**Ego**) cum legionibus celeriter **adero**.”

Κύριες προτάσεις επιθυμίας

Οι κύριες προτάσεις επιθυμίας εκφέρονται με προστακτική ή υποτακτική Ενεστώτα και με **noli/nolite** + απαρέμφατο Ενεστώτα ή **ne** (ή όποια άλλη αρνητική λέξη, nemo, nihil, numquam ...) + υποτακτική Παρακειμένου όταν εκφράζουν απαγόρευση. Στον πλάγιο λόγο τρέπονται σε

δευτερεύουσες **βουλητικές προτάσεις** ή σε **τελικό απαρέμφατο**, ανάλογα με το ρήμα εξάρτησης.

Σχηματικά:

Στα εξεταζόμενα κείμενα, οι κύριες προτάσεις επιθυμίας τρέπονται στον πλάγιο λόγο σε δευτερεύουσες βουλητικές όταν το ρήμα εξάρτησης σημαίνει: διατάζω, ζητώ, παρακαλώ, προτρέπω, πείθω, αποφασίζω, επιτρέπω, φροντίζω κ.λ.π. (**constituo**-45, (**ad**)hortor-45, incito-29, rogo-38, oro-23, peto, edico-31, praecipio-48, curo-45, persuadeo-45, moneo-45, provideo-45 κ.λ.π.).

Αντίθετα, τρέπονται σε τελικό απαρέμφατο όταν το ρήμα εξάρτησης είναι ένα από τα ρήματα: **iubeo**-48, **impero**-7, **constituo**-9.

π.χ.

Ε.Λ. “**Sperate salutem.**”

Π.Λ. Cicero milites **adhortatur ut salutem sperent.** (45)

Π.Λ. Cicero milites **sperare salutem iubet.**

Liber iam populus Romanus [...] **deligere constituit.** (9)

Gallus, periculum veritus, **constituit ut tragulam mitteret.** (45)

Παρατηρήσεις:

1. Οι βουλητικές προτάσεις εισάγονται με το **ut**, όταν προέρχονται από κύρια επιθυμίας εκφερόμενη με προστακτική ή υποτακτική, ενώ με το **ne**, όταν έχουμε στην κύρια απαγόρευση.

Εκφέρονται με **υποτακτική Ενεστώτα**, όταν εξαρτώνται από ρήμα αρκτικού χρόνου και με **υποτακτική Παρατατικού**, όταν εξαρτώνται από ρήμα ιστορικού χρόνου.

π.χ.

“**Cavete periculum, tutamini patriam.**” (25) →

Cato **petit** a patribus **ut caveant** periculum, **tutentur** patriam.

Cato **petivit** a patribus **ut caverent** periculum, **tutarentur** patriam.

“**Opibus urbis nolite confidere**” (25) →

Cato **petit** a patribus **ne** opibus urbis **confidant**.

Cato **petivit** a patribus **ne** opibus urbis **confiderent**

2. Το τελικό απαρέμφατο ή η δευτερεύουσα βουλητική πρόταση, όταν είναι παθητικής φωνής, μπορούν κατά την τροπή του πλάγιου λόγου σε ευθύ να τραπούν σε ενεργητική φωνή (προσέχουμε, βέβαια, ότι το υποκείμενο της παθητικής μετατρέπεται σε αντικείμενο του ενεργητικού ρήματος σε αιτιατική πτώση).

π.χ.

Arria milites orabat **ut simul imponeretur**. (23) → “**Simul imponar.**” ή “**Simul imponite me.**”

[...] is **fores reserari eosque intromitti** iussit. (34) → (“**Fores reserantor eique intromittuntur.**”) η προστακτική Μέλλοντα δεν είναι εύχρηστη, γι’ αυτό τρέπουμε τη σύνταξη σε ενεργητική→ “**Reserate fores (αιτιατική) eosque intromittite.** ”

3. Το **volo** αποτελεί μία έννοια με το τελικό απαρέμφατο που εξαρτάται από αυτό, όταν ως αντικείμενο του τελικού απαρεμφάτου τίθεται δευτερεύουσα ονοματική πρόταση (πλάγια ερώτηση-24,41,49 ή πρόταση του **quoniam** ή **quominus**-47). Αυτό σημαίνει ότι έχουμε πλάγιο λόγο λόγω της δευτερεύουσας ονοματικής πρότασης.

π.χ.

Visne scire **quid Nasica responderit?** (24) → “**Quid Nasica respondit?**”

[...] Augustus voluit filiam deterrere **quominus id faceret**. (47) → “**Ne hoc feceris.**” ή “**Noli hoc facere.**” .

4. Όταν τρέπουμε τη βουλητική πρόταση ή το τελικό απαρέμφατο σε κύρια πρόταση επιθυμίας χρησιμοποιούμε την προστακτική του Ενεστώτα (σπάνια του Μέλλοντα). Την υποτακτική του Ενεστώτα τη χρησιμοποιούμε για το α’ πρόσωπο.

π.χ.

Sertorius eum iussit **tacere**. → “Tace”.

Gallus constituit ut **tragulam mitteret**. → “Tragulam mittam”.

Ευθείες ερωτήσεις

Οι **ευθείες ερωτήσεις**, που εκφέρονται με οριστική, απορηματική ή δυνητική υποτακτική, στον πλάγιο λόγο τρέπονται σε **πλάγιες ερωτήσεις** με **υποτακτική** πάντα έγκλιση, διατηρώντας, με την εφαρμογή των **κανόνων της ακολουθίας των χρόνων**, την ίδια χρονική βαθμίδα (σύγχρονο, προτερόχρονο, υστερόχρονο) σε ευθύ και πλάγιο λόγο ανάλογα με το ρήμα εξάρτησης.

Σχηματικά:

Ευθεία ερώτηση	Πλάγια ερώτηση
(οριστική/υποτακτική)	(υποτακτική)

Αναλυτικότερα, κατά την τροπή της ευθείας σε πλάγια ερώτηση, προσέχουμε:

Ευθεία ερώτηση	Πλάγια ερώτηση
Quid facis? (σύγχρονο)	Rogat (-abit) quid facias. (σύγχρονο στο παρόν) Rogabat (-avit, -averat) quid faceres. (σύγχρονο στο παρελθόν)
Quid fecisti? (προτερόχρονο)	Rogat (-abit) quid feceris. (προτερόχρονο στο παρόν) Rogabat (-avit, -averat) quid fecisses. (προτερόχρονο στο παρελθόν)
Quid facies? (υστερόχρονο)	Rogat (-abit) quid facturus sis. (υστερόχρονο στο παρόν) Rogabat (-avit, -averat) quid facturus esses. (υστερόχρονο στο παρελθόν)

π.χ.

Ευθύς λόγος → Πλάγιος λόγος

“Ego non **cognosco** vocem tuam?” (24) -σύγχρονο- →

Ennius **interrogat** Nasicam **num ipse non cognoscat** vocem illius. ή

Ipse non cognoscatne vocem illius ή

Ennius **quaerit ex** Nasicā **nonne cognoscat ipse** vocem illius

Ennius **interrogavit** Nasicam **num ipse non cognosceret** vocem illius.ή

Ennius **quaesivit ex** Nasicā **nonne cognosceret ipse** vocem illius

“**Qui potuisti** populari hanc terram [...] ? (43) -προτερόχρονο- → Mater **interrogat** filium **qui potuerit** populari **illam** terram [...].

Mater **interrogavit** filium **qui potuisset** populari **illam** terram[...]

Πλάγιος λόγος → Ευθύς λόγος

[...] marito persaepe interroganti, **quid ageret** puer, respondebat. (23) -σύγχρονο- → “**Quid agit** puer?”

Accipe nunc **quid postea Nasica fecerit**. (24) -προτερόχρονο- → “**Quid postea Nasica fecit?** ”

Experiri enim volui, **quam** aequo animo me ferro **essem interemptura**[...]. (49) -υστερόχρονο- → “**Quam** aequo animo me ferro **interimam**[...] ?”

Παρατηρήσεις:

1. Για την εισαγωγή ευθειών και πλαγίων ερωτήσεων ολικής άγνοιας ισχύει ό,τι είναι γνωστό από την αντίστοιχη θεωρία των προτάσεων αυτών των ειδών.

π.χ.

“In hoc me longa vita et infelix senecta **traxit** [...] ?”(43) → Mater **interrogat** filium **num in illud se longa vita et infelix senecta traxerit**.

Tum interrogavit filiam, **utrum** cana esse **mallet an calva**. (47) → “**Utrum** cana esse **mavis an calva?**”

2. Η δυνητική υποτακτική, κατά την τροπή του ευθέος λόγου σε πλάγιο και αντίστροφα, δεν

αλλάζει (όπως και οι δυνητικές εγκλίσεις στα αρχαία ελληνικά).

π.χ.

Nescio enim **quis possit** (δυνητική υποτακτική) diligere eum [...] aut eum [...]. (44) → “**Quis possit diligere eum/hunc [...] aut eum/hunc [...] ?**”

(Μοναδικό παράδειγμα δυνητικής υποτακτικής σε πλάγια και ευθεία ερώτηση στα εξεταζόμενα κείμενα).

δ. Δευτερεύουσες προτάσεις

Οι δευτερεύουσες προτάσεις του ευθέος λόγου (π.χ. αναφορικές, συμπερασματικές, εναντιωματικές κλπ.):

δ1. Αν εκφέρονται με οριστική, στον πλάγιο λόγο την τρέπουν σε υποτακτική στην ίδια χρονική βαθμίδα (σύγχρονο, προτερόχρονο, υστερόχρονο) ανάλογα με τον χρόνο του ρήματος εξάρτησης (αρκτικός-ιστορικός), εφαρμόζοντας τους κανόνες της ακολουθίας των χρόνων (όπως ακριβώς συμβαίνει και με τις πλάγιες ερωτήσεις).

Ευθύς λόγος- Οριστική	Πλάγιος λόγος- Υποτακτική	
χρόνοι	εξάρτηση αρκτικός	εξάρτηση ιστορικός
ενεστώτας- παρατατικός	ενεστώτας ³	παρατατικός
παρακείμενος- υπερσυντέλικος-συντελ. μέλλοντας ⁴	παρακείμενος	υπερσυντέλικος
μέλλοντας	υποτακτική ενεστώτα ενεργητικής περιφρ. συζυγίας (-urus sim)	υποτακτική παρατατικού ενεργητικής περιφρ. συζυγίας (-urus essem)

³ Η οριστική του παρατατικού, όταν εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου, μπορεί να μετατραπεί και σε υποτακτική παρακειμένου, αν προτάσσεται η αναφορά της στο παρελθόν και όχι η χρονική της σχέση (Β.Φυντίκογλου & Χ.Τσίτσιου-Χελιδόνη (2015:309).

⁴ Με την έννοια ότι δηλώνει το προτερόχρονο (στο μέλλον) μετατρέπεται σε παρακείμενο και υπερσυντέλικο αντίστοιχα.

π.χ. “Qui potuisti populari hanc terram, quae te genuit atque aluit?”

Φράση εξάρτησης: Mater interrogavit filium ...

(Η ευθεία ερώτηση γίνεται πλάγια ερωτηματική, ενώ οι δευτερεύουσες αναφορικές εκφέρονται με τέτοια υποτακτική, ώστε να εξακολουθούν να δηλώνουν το προτερόχρονο στο παρελθόν.)

Mater interrogavit filium **qui potuisset** populari **eam** terram **quae illum genuisset** atque **aluisset**.

Σημείωση: Η οριστική διατηρείται σε σπάνιες περιπτώσεις, όταν θεωρείται ότι η πρόταση λειτουργεί ανεξάρτητα από τον πλάγιο λόγο. Στα εξεταζόμενα κείμενα, διατηρείται η οριστική, παρά τον πλάγιο λόγο, σε δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις (πρβλ. κείμενα 27, 42).

π.χ. Meliora enim fore spero, **quae** deinceps **scribam**. (27)

(Παρ' όλο που η αναφορική πρόταση λειτουργεί ως υποκείμενο -ή προσδιοριστική του εννοούμενου υποκειμένου, ea- του ειδικού απαρεμφάτου της κύριας fore, λειτουργεί ανεξάρτητα από τον πλάγιο λόγο και διατηρεί την οριστική.)

Nunc intellego, si iste in Manliana castra pervenerit, **quo intendit**, neminem tam stultum fore [...] (42)

(Παρ' όλο που η αναφορική προσδιορίζει όρο της πλαγιωμένης υποθετικής πρότασης, αφού έχει ως απόδοση το ειδικό απαρέμφατο της κύριας fore, εκφέρεται με οριστική.)

δ2. Αν εκφέρονται με υποτακτική, τη διατηρούν ως έγκλιση μπορεί όμως να αλλάξει ο χρόνος της, ανάλογα με τον χρόνο του ρήματος εξάρτησης, ώστε να διατηρείται ίδια η χρονική της βαθμίδα.

π.χ. “Congrediamur, ut singularis proelii eventu cernatur, quanto miles Latinus Romano virtute antecellat.”

Ρήμα εξάρτησης: Dux hostium petivit ab adolescente ...

(Η κύρια επιθυμία, λόγω του ρήματος εξάρτησης στον πλάγιο λόγο θα τραπεί σε βουλητική, ενώ η τελική και η πλάγια ερώτηση παραμένουν δευτερεύουσες με υποτακτική τέτοιου χρόνου, ώστε να δηλώνουν την ίδια χρονική βαθμίδα, ύστερα από εξάρτηση ιστορικού χρόνου.) →

Dux hostium petivit ab adolescente **ut congrederentur**, **ut** singularis proelii eventu **cerneretur**, **quanto** miles Latinus Romano virtute **antecelleret**.

Ευθύς λόγος- Υποτακτική	Πλάγιος λόγος- Υποτακτική	
χρόνοι	εξάρτηση: αρκτικός	εξάρτηση: ιστορικός
ενεστώτας	ενεστώτας	παρατατικός
παρακείμενος	παρακείμενος	υπερσυντέλικος
μέλλοντας	υποτακτική ενεστώτα ενεργητικής περιφρ. συζυγίας (-urus sim)	υποτακτική παρατατικού ενεργητικής περιφρ. συζυγίας (-urus essem)

Προσοχή! Οι υποτακτικές του παρατατικού, του υπερσυντέλικου και του παρατατικού της ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας των δευτερευουσών προτάσεων του ευθέος λόγου παραμένουν αναλλοίωτες στον πλάγιο λόγο, όποια κι αν είναι η εξάρτησή τους.⁵ (όπως συμβαίνει και με τις δυνητικές εγκλίσεις στα αρχαία ελληνικά).

Παρατήρηση:

Από τους κανόνες της τροπής του ευθέος λόγου σε πλάγιο και αντίστροφα, εξαιρούνται οι υποθετικές προτάσεις που θα τις εξετάσουμε χωριστά.

Πλάγιοι (εξαρτημένοι) υποθετικοί λόγοι

Μία δευτερεύουσα υποθετική πρόταση βρίσκεται σε πλάγιο λόγο όταν η απόδοσή της δεν είναι το ρήμα της κύριας αλλά μια δευτερεύουσα βουλητική ή πλάγια ερωτηματική πρόταση είτε ένα ειδικό ή τελικό απαρέμφατο.

Ανάλογα, έχουμε εξαρτημένο υποθετικό λόγο όταν η απόδοση μιας υποθετικής πρότασης είναι μια άλλη δευτερεύουσα πρόταση (π.χ. τελική ή συμπερασματική).

Στην περίπτωση αυτή:

- Η δευτερεύουσα υποθετική πρόταση εκφέρεται με υποτακτική έγκλιση.

⁵ Β.Φυντίκογλου & Χ.Τσίτσιου- Χελιδόνη, (2015:310), Δ.Π. Τζερεφός, *Το Συντακτικό της Λατινικής Γλώσσας* (1984: 186).

- Αν εκφέρεται με υποτακτική Ενεστώτα, στον ευθύ λόγο αυτή θα τραπεί σε οριστική Μέλλοντα.
- Ενώ, αν εκφέρεται με υποτακτική Παρακειμένου ή Υπερσυντελικού, στον ευθύ θα γίνει οριστική Συντελεσμένου Μέλλοντα.
- Η απόδοση (βουλευτική ή πλάγια ερώτηση, ειδικό ή τελικό απαρέμφατο) θα τραπεί στον ευθύ λόγο, σύμφωνα με τη θεωρία του πλάγιου-ευθέος λόγου, σε κύρια επιθυμία, ευθεία ερώτηση ή κύρια κρίσεως.

Ακολουθώντας, παραθέτουμε όλα τα παραδείγματα πλαγίων ή εξαρτημένων υποθετικών λόγων που απαντούν στα υπό εξέταση κείμενα και υπακούουν στο σχήμα:

Υπόθεση	si (nisi) + Υποτακτική
Απόδοση	Δευτερεύουσα πρόταση ή ειδικό/ τελικό απαρέμφατο

25: Πλάγιος υποθετικός λόγος:

Neminem credideritis patriae **consulturum esse**, **nisi** vos ipsi patriae **consulueritis**.

Υπόθεση: **nisi** vos ipsi patriae **consulueritis**. (υποτακτική Παρακειμένου)

Απόδοση: **neminem** patriae **consulturum esse** (με εξάρτηση: credideritis).

(Η δευτερεύουσα υποθετική εκφέρεται με υποτακτική γιατί έχει ως απόδοση το ειδικό απαρέμφατο)

Ευθύς υποθετικός λόγος:

Υπόθεση: **nisi** vos ipsi patriae **consulueritis**. (οριστική Συντ. Μέλλοντα)

Απόδοση: **nemo** patriae **consulet**. (οριστική Μέλλοντα).

(υποθετικός λόγος που εκφράζει την ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον)

37: Πλάγιος υποθετικός λόγος:

In eum locum res deducta est, **ut**, **nisi** qui deus vel casus aliqui **subvenerit**, salvi esse **nequeamus**.

Υπόθεση: [...] **nisi** qui deus [...] **subvenerit** (υποτακτική Παρακειμένου)

Απόδοση: **ut** salvi esse **nequeamus** (με εξάρτηση: In eum locum res deducta est).

(Η δευτερεύουσα υποθετική εκφέρεται με υποτακτική γιατί έχει ως απόδοση δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση)

Ευθύς υποθετικός λόγος:

Υπόθεση:[...] **nisi** qui deus **subvenerit** (οριστική Συντ. Μέλλοντα)

Απόδοση: salvi esse **nequimus** (οριστική Ενεστώτα που ισοδυναμεί με Μέλλοντα, λόγω της ελλειπτικότητας του ρήματος).

(υποθετικός λόγος που εκφράζει την ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον)

42: Πλάγιος υποθετικός λόγος:

Nunc intellego, **si** iste [...] **pervenerit** neminem tam stultum **fore** [...] neminem tam improbum (fore) [...]

Υπόθεση: **si** iste [...] **pervenerit** (υποτακτική Παρακειμένου)

Απόδοση: neminem tam stultum **fore** [...] neminem tam improbum (**fore**) [...] (με εξάρτηση: Nunc intellego).

(Η δευτερεύουσα υποθετική εκφέρεται με υποτακτική γιατί έχει ως απόδοση το ειδικό απαρέμφατο)

Ευθύς υποθετικός λόγος:

Υπόθεση: Si iste [...] **pervenerit** (οριστική Συντ. Μέλλοντα)

Απόδοση: **nemo** tam stultus erit [...] **nemo** tam improbus (erit) [...] (οριστική Μέλλοντα).

(υποθετικός λόγος που εκφράζει την ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον)

45: Λανθάνων υποθετικός λόγος:

Curat et providet **ne**, **interceptā epistolā**, nostra consilia ab hostibus **cognoscantur**.

Επειδή η απόδοση της υποθετικής μετοχής είναι η δευτερεύουσα βουλητική, η μετοχή θα αναλυθεί σε πλαγιωμένη υποθετική πρόταση:

Πλάγιος υποθετικός λόγος:

Υπόθεση: **si epistula intercepta sit** (υποτακτική Παρακειμένου)

Απόδοση: **ne** nostra consilia ab hostibus **cognoscantur** (με εξάρτηση: Curat et providet).

Ευθύς υποθετικός λόγος:

Υπόθεση: **si epistula intercepta erit** (οριστική Συντ. Μέλλοντα)

Απόδοση: **ne** nostra consilia ab hostibus **cognoscantur** (υποτακτική Ενεστώτα).

(Η αρνητική βουλευτική πρόταση στον ευθύ λόγο τρέπεται σε απαγόρευση που εκφέρεται με **ne** και υποτακτική Ενεστώτα -σπανιότερη χρήση, αντί της υποτακτικής Παρακειμένου- επειδή αναφέρεται σε γ' πρόσωπο, Τζάρτζανος, 172.γ', β)

45: Πλάγιος υποθετικός λόγος:

Legatum monet **ut, si adire non possit, epistulam [...] adliget et [...] abiciat.**

Υπόθεση: **si adire non possit** (υποτακτική Ενεστώτα)

Απόδοση: **ut epistulam [...] adliget et [...] abiciat.** (με εξάρτηση: Legatum monet).

(Η δευτερεύουσα υποθετική εκφέρεται με υποτακτική γιατί έχει ως απόδοση τις δευτερεύουσες βουλευτικές)

Ευθύς υποθετικός λόγος:

Υπόθεση: **si adire non poteris** (οριστική Μέλλοντα)

Απόδοση: epistulam [...] **adliga et [...] abice** (οι προστακτικές Ενεστώτα ισοδυναμούν με μελλοντικές εκφράσεις).

(υποθετικός λόγος που εκφράζει την ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον).

49: Πλάγιος υποθετικός λόγος:

Experiri enim volui, **quam** aequo animo me ferro **essem interemptura, si** tibi consilium non ex sententiā **cessisset.**

Υπόθεση: **si** tibi consilium non ex sententiā **cessisset** (υποτακτική Υπερσυντελικού)

Απόδοση: **quam** aequo animo me ferro **essem interemptura** (με εξάρτηση: Experiri → volui).

(Η δευτερεύουσα υποθετική εκφέρεται με υποτακτική γιατί έχει ως απόδοση την πλάγια ερώτηση)

Ευθύς υποθετικός λόγος:

Υπόθεση: **si** tibi consilium non ex sententiā **cesserit** (οριστική Συντ. Μέλλοντα)

Απόδοση: Quam aequo animo me ferro **interimam**? (οριστική Μέλλοντα)

(υποθετικός λόγος που εκφράζει την ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον)

Ημερομηνία τροποποίησης: 15/03/2022